

Sneglelæring

– Mundtlighed som bro til literacy gennem sanse- og erfaringsbaseret læring

NADIA RAPHAEL RATHJE, CAND.MAG. OG
LEKTOR, SKOLELEDER PÅ DEN GRØNNE
FRISKOLE PÅ AMAGER

Et sanse- og erfaringsbaseret udgangspunkt for læring og en eksperimenterende tilgang til det faglige stof giver mulighed for at øge elevernes nysgerrighed og give dem en oplevelse af selv at være med til at udvikle viden. Denne tilgang giver desuden øget plads til og fokus på det mundtlige arbejde i læringsrummet. Denne artikel introducerer metoden Sneglen (Dere-wianka, 2016), kommer med et konkret praksis-eksempel på brug af metoden samt diskuterer på hvilke måder, den enkelte fase udvikler mundtlighed og literacy-kompetence.

Artiklens eksempel kommer fra Den Grønne Friskole¹.

Nogle af de væsentligste elementer i skolens virker: naturkundskab, skolehaver, test-, karakter- og prøvefrihed, fleksible børnegrupper, arbejde med børnenes demokratiske medbestemmelse for egen læring og læringsvalg samt tværfaglig projektundervisning, hvor alle skolens børn arbejder med samme tema i projekter af 3-6 ugers varighed. Skolen bruger metoden Sneglen som den overordnede didaktiske model for planlægning og gennemførelse af projekterne.

Udgangspunktet er erfaring, sansning og oplevelse af egen viden

Hvorfor starte med at lære noget om Danmarks fiskeliv ved at slå op på side otte i natur- og teknikbogen? Og læse noget måske svært og teoretisk om fisks anatomi? Hvor stor er chancen for, at det motiverer andre end den elev, der allerede har noget forforståelse, fordi hun elsker akvarier og tit er ude at fiske med sin familie? Og hvor stor er mu-

ligheden for, at fagbegreber og viden om fiskearter og fiskeanatomi sidder fast for alle de andre elever, medmindre det bliver vredet gennem et miks af gentagelser og test, ja med andre ord ydremotiveret styring af barnets læring?

På Den Grønne Friskole på Amager arbejder vi konsekvent med at gå en anden vej rundt, når det drejer sig om læring: Vi tager udgangspunkt i sanse- og erfaringsbaseret læring, vi eksperimenterer med det, vi oplever og allerede ved og tror, og så lægger vi fagsproget og den specialiserede viden oveni – ofte først når barnet selv efterspørger det.

Vi efterligner dermed (førskole)barnets vej til læring, en læringsmåde, som også er den mest naturlige for os voksne, når vi sætter os for at lære noget selv: Først oplever du noget, så bliver du nysgerrig på elementer i det, du har oplevet, så leger og eksperimenterer du med stoffet, så er der noget, du har brug for mere viden om, og du opsøger den hos en mere vidende, i en bog eller på nettet, og så producerer du selv noget ud fra din nyvundne viden. Det er denne læringssti, som er Sneglens faser.

Denne tilgang har mange fordele, nogle af de fordele, vi ser på daglig basis på Den Grønne Friskole, er, at børnene oplever og forstår:

- ▶ Læring foregår alle steder og i alle kontekster.
- ▶ Viden er noget, du i høj grad selv producerer.
- ▶ Du kan opleve dig kompetent inden for alle vidensområder – også dem, der er svære for dig.
- ▶ Det er godt at eksperimentere, og en del af vejen mod læring er at begå fejl, dem lærer du meget af.

- ▶ Nysgerrighed og egen læringsdrift er et væsentligt element i al læring.
- ▶ Læring er funktionel og kan bruges nu og her – og ikke blot en gang, når du bliver voksen.
- ▶ Der er mange roller og positioner at indtage, når du skal lære noget.
- ▶ Den voksne/læreren går med dig i læringen og ved heller ikke alting på forhånd.

Bevidst mundtlig progression og udvikling

Sneglemetoden har ikke specifikt fokus på mundtlighed. Og så alligevel. Denne artikel vil gerne argumentere for, at sneglemetoden har noget at tilbyde specifikt inden for mundtlighedsområdet.

I en sprogbevidst faglærers undervisning kan sneglemetoden hjælpe til, at fagsproget og fagforståelsen ikke nøjes med at være et passivt ordforråd, der læses og evt. skrives med støtte, men i stedet bliver et tilegnet fagsprog, der aktivt kan bruges.

Sneglen tilbyder en bevidst fagsproglig udvikling fra *common sense* dagligdags konkret sprog til et mere præcist, abstrakt og systematisk fagsprog. Og den gør det i faser, som kræver aktiv og funktionel sprogliggørelse fra eleverne. I en sprogbevidst faglærers undervisning kan sneglemetoden hjælpe til, at fagsproget og fagforståelsen ikke nøjes med at være et passivt ordforråd, der læses og evt. skrives med støtte, men i stedet bliver et tilegnet fagsprog, der aktivt kan bruges. Dette sker ved at gøre viden om det faglige tema tilgængelig fra mange forskellige kilder gennem egen sansning, taktile erfaringer, eksperimenter, billeder, tekst og tale. Med denne alsidige læringstilgang og den lange forforståelsesfase stilladseres både videns- og sprogudvikling.

Således er sneglemetoden en bro til literacy og i bedste tilfælde også til kritisk literacy, fordi eleven positioneres som vidensproducent, der selv skal eksperimentere med og producere det faglige stof. Eksperimenter og produkter kan være såvel mundtlige som skriftlige – og på Den Grønne Friskole bliver forløbene ofte med vægt på mundtlighed, fordi det legende, eksperimenterende og fælles ofte bliver mundtligt. Men mundtligheden giver også et væsentligt fundament for reelt at kunne møde svære faglige tekster og ikke mindst gå fra at skrive enkle tekster i de tre første faser og dermed bygge bro til at skrive mere fagligt og genermæssigt komplicerede tekster i sidste fase.

Mundtligheden kommer tydeligere i spil, fordi vi producerer viden og eksperimenter sammen. Vores læring bliver fælles og dialogisk, idet Sneglen ofte lægger op til at dele viden med andre og arbejde funktionelt med stoffet. Vi bliver gode til at diskutere, til rollespil og til at fremlægge. Eksplicit undervisning i mundtlige færdigheder og generer i især de to sidste faser af Sneglen er oplagte. Mundtligheden er en bro til literacy, men også et tydeligt læringsredskab i egen ret. Man behøver ikke læse eller lytte sig til al viden – et langt stykke af vejen kan man eksperimentere, lege, producere – og tale sig frem til den.

Sneglelæring

Metodisk tager vi udgangspunkt i Beverly Derewiankas ”snegl” (Derewianka, 2016), som en del danske didaktikere efterhånden har stiftet bekendtskab med. Sneglens udgangspunkt er, at den tænker sproglig udvikling og sprogbaseret læring fra *common sense* viden og forforståelse til faglig, systematiseret refleksion og viden.

Den forenklede udgave af Sneglen, som tager udgangspunkt i de fem procesfaser, og som vi bruger sammen med børnene, ser sådan ud:

SNEGLEN

Ethvert projekt på Den Grønne Friskole tager udgangspunkt i Sneglens fem faser. Grafik: Rasmus Kolbe og Rasmus Gissel, Den Grønne Friskole. Frit efter Derewianka (2016).

Mundtligheden er en bro til literacy, men også et tydeligt læringsredskab i egen ret. Man behøver ikke læse eller lytte sig til al viden – et langt stykke af vejen kan man eksperimentere, lege, producere – og tale sig frem til den.

Sneglen er en didaktisk model, som er projektorienteret, og en af metodens mest interessante aspekter er, at den inddrager alle fem ovenstående faser i tre niveauer, som skal indarbejdes i projektplanlægningen:

Måde: Måde, der skal arbejdes på: Hvad skal vi gøre, og hvordan skal vi gøre det? (dette niveau ligner altså det, vi oftest tænker som den traditionelle didaktiske planlægning).

Relation: Hvilke roller tilbydes den lærende/barnet i de forskellige faser? Dette er det mest utraditionelle niveau ved modellen, da de fleste ikke er vant til at tænke positionering af elev og lærer ind i den didaktiske planlægning. Niveaut er afgørende for at fastholde den eksperimenterende, nysgerrige og indremotiverede læringsdrift, som vi tilstræber på Den Grønne Friskole.

Felt: Det faglige indhold: hvilket sprog forventer vi, at børnene bruger i de forskellige faser? Og på hvilket felt forventer vi faglig udvikling fra *common sense* dagligdags viden til faglig, systematisk viden og sprog? Det er på dette niveau, vi er tættest på en målsætning af forløbet. Det er dog vigtigt at pointere, at en færdig, opstillet målsætning inden projektets start ikke harmonerer med det undersøgende og eksperimenterende, der skal give børnene mulighed for at fordybe sig og undersøge aspekter af området. Derfor laver vi først eksplícitte mål midtvejs i projektet for at kunne gå vejen med eleverne.

Sneglens faser

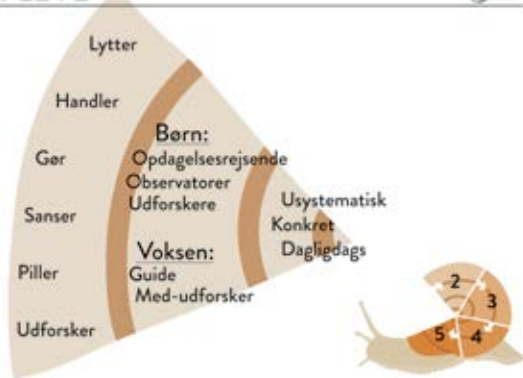
I det følgende præsenteres sneglemodellens faser og de tre implicite niveauer i hver fase. Det gøres med eksempler fra et projekt på Den Grønne Friskole med den enkle titel: *Havet*. Projektet varede i fem uger og var som alle skolens projekter tværfagligt og involverede alle ugens skoletimer. I årshjulet tager vi højde for, at nogle projekter selvfølgelig har en tyngde i en type faglighed, og søger derfor at differentiere. Projekt *Havet* har især fagligt fokus på natur og teknologi, biologi, fysik/kemi, dansk og håndværk og design. Alle skolens børn er med. På det tidspunkt betød det børn fra 0.-7. klasse, ca. 100 børn i alt.

Efter gennemgang af hver delfase diskuteres desuden, hvad den enkelte fase kan i forhold til mundtlighed og udvikling af literacy.

Fase 1: Opleve

Projekterne starter med sans- og erfaringsbaseret læring. Vi oplever, sanser og forstår rundt om projektets tema, og vi aktiverer den viden, vi allerede har om emnet. På den måde får vi en praktisk og fælles indgang til emnet, der kan vække vores nysgerrighed, undren og forforståelse. Der må gerne tales til mange sanser, og det er vigtigt, at barnet tildeles en udforskende og undersøgende rolle – vi er på feltarbejde sammen.

1: OPLEVE

Sneglens første fase: Opleve. Yderste cirkel er Måde: Den måde, vi arbejder på. Mellemste cirkel er Relation: De roller børn og voksne tilbydes i den respektive fase. Inderste cirkel er Felt: På hvilket niveau vi går til det faglige indhold. Grafik Rasmus Gissel, Den Grønne Friskole. Frit efter Derewianka (2016).

(...) vi begynder at opbygge en fælles sproglig ramme om temaet. Et kæmpe plus for tosprogede elever, men også en tydelig fordel for de børn, der af den ene eller anden grund ikke har så meget forforståelse og interesse for emnet.

I projekt Havet gjorde vi mange forskellige ting i denne oplevelsesfase, ikke alle klasser gør det hele, det er fordelt i forhold til alder, interesser og muligheder. Her er nogle af de aktiviteter, vi havde i oplevelsesfasen:

- ▶ Vi går ned til havet, og vi laver forskellige øvelser, der handler om at mærke og beskrive havet og dets omgivelser – som var vi et fremmed væsen, der aldrig havde set havet før.
- ▶ Vi tager på Den Blå Planet – opgaven er meget åben og sansende: Find den underligste, den sjoveste, den flotteste og den grimme fisk. Tegn dem og beskriv den.
- ▶ Vi hænger plakater af danske fisk op på skolen. Vi vælger med vilje en plakat uden navne på

fiskene. Vi observerer mange børn, som diskuterer med hinanden: "Jeg tror, det der er laks, og det en makrel, fordi den sidste er mindre. Hvad tror du?"

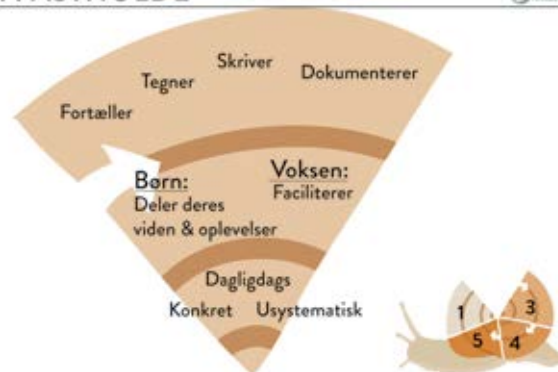
- ▶ Vi læser H.C. Andersens *Den Lille Havfrue*, den grønlandske myte *Havets moder*, og nogen begynder på Bent Hallers *Kaskelotternes sang*.
- ▶ Vi synger Shu-bi-duas *Hvalen Hvalborg* og lærer den udenad og synger i øvrigt masser af sange med et havelement i løbet af projektet.
- ▶ Vi samler skrald op fra stranden en hel formiddag og sorterer det.

Mundtligheden i denne fase er det oplevende, dialogiske dagligdagsprog. Men det er også her, vi begynder at opbygge en fælles sproglig ramme om temaet. Et kæmpe plus for tosprogede elever, men også en tydelig fordel for de børn, der af den ene eller anden grund ikke har så meget forforståelse og interesse for emnet. Det er svært ikke at blive grebet af nysgerrighed via de fælles oplevelser og af de kammerater, som ved meget allerede eller interesserer sig særligt for emnet.

Fase 2: Fastholde

I anden fase fastholder vi de oplevelser, vi har haft sammen, for at bevidstgøre dem, sprogliggøre og dele med hinanden. Hvis spørgsmålene ikke opstod undervejs i oplevelserne, så dukker de typisk op her. Og spørgsmålene er udgangspunkt for eksperimenter og undersøgelser i næste fase.

2: FASTHOLDE

Sneglens 2. fase: Fastholde. Yderste cirkel: Måde, mellemste cirkel: relation, inderste cirkel: felt. Grafik Rasmus Gissel, Den Grønne Friskole. Frit efter Derewianka (2016).

I projekt Havet fastholdt vi bl.a. på disse måder:

- ▶ Vi færdiggør vores tegninger fra vores besøg på Den Blå Planet – hænger dem op og taler om dem.
- ▶ Vi genfortæller, hvad vi har oplevet til nogen, der ikke har oplevet det samme.
- ▶ Vi går i gang med at lave fiskelignende væsner i fedtsten.
- ▶ Vi skriver små tekster til skolens nyhedsbrev om det, vi har oplevet.
- ▶ Vi laver små tegneserier med ugens oplevelser.
- ▶ Vi laver brainstorm på spørgsmål og undren, som vores oplevelser har givet anledning til.
- ▶ Det skrald, vi samlede på stranden, har vi taget med hjem. Vi sorterer det, vejer det og regner på, hvor meget der var per kvadratmeter.

Denne fase sikrer, at vi får sprog på det, vi har oplevet og erfaret. Det er både mundtligt, skriftligt og ofte også begyndende æstetisk/håndværksmæssigt. Det er i denne fase, at læreren kan mærke, hvilke viden, hvilket sprog og ikke mindst hvilke interesser der allerede er om området, og dermed kan forberede mål, opgaver og tekster mere præcist til de næste faser.

3. fase: Eksperimenterer

I denne fase eksperimenterer vi med stoffet. Denne fase er afgørende for at udvikle den undersøgende og nysgerrige tilgang til emnet. Hvilke aktiviteter, hvilke spørgsmål, hvilke undersøgelser og afprøvninger kan vi foretage os for at blive klogere på emnet? I den eksperimenterende fase mærker vi, hvad vi ved, og hvad vi mangler at vide om emnet, og vi tænker os selvstændigt frem.

Denne fase er erfaringsmæssigt den sværeste at gå til for lærerne. Både lærere og elever skal tænke sig som forskeren i laboratoriet, og vi skal give plads til elevernes idéer og indfald: Der skal være rum til at lege med stoffet og tildele eleverne roller, der giver dem mod på og lyst til at lege med. Samtidig skal læreren selvfølgelig også have nogle faglige bud på, med hvad og hvordan vi kan eksperimenterer.

3: EKSPERIMENTERE

Sneglens tredje fase: Eksperimenterer. Grafik Rasmus Gissel, Den Grønne Friskole. Frit efter Derewianka (2016).

I vores havprojekt var det gennem de to første faser bl.a. blevet tydeligt, at børnene havde mange spørgsmål til, hvad fisk kunne, og hvordan de var indrettet. Desuden var fiskenes navne noget, de blev ved med at vende tilbage til. Der opstod også mere komplekse spørgsmål om strømme og bølger, hvad vand er og havets økosystem. Alt efter alder og interesse lavede vi bl.a. nogle af disse eksperimenter:

- ▶ Kategorisering: Billeder af mange fisk lægges frem. I mindre grupper kategoriserer børnene fiskene, som de kunne tænke sig det, fx små/store, mange farver/få farver, glatte/ru.
- ▶ Vi dissekerer fisk, undersøger dem, mærker dem, taler om det, vi oplever. Vi kommer til at tale om gæller: Hvordan trækker en fisk vejret? Og vi ryger fiskene og spiser dem.
- ▶ Vi tager ned til stranden med fiskenet, ser, hvad vi kan få op i nettet og putter det i små akvarier. Det giver anledning til mange tanker om, hvad der skal til for at lave et økosystem.
- ▶ Vi prøver at gætte os til et havs økosystem ved at tænke over, hvilke elementer der er i havet. Vi tegner og klipper elementerne ud, så vi kan prøve at placere dem forskelligt i forhold til hinanden.
- ▶ Vi tegner fødekæder, som vi gætter os til.
- ▶ Vi taler om det skrald, vi fandt på stranden: hvor det mon kommer fra? Og vi laver små forsøg med at putte forskellige ting i en stor balje for at se, om det flyder, synker eller flytter sig.

- ▶ Vi taler om vands tilstandsformer – og prøver både at lave damp og is.
- ▶ Vi skriver små fantasidigte om havet.
- ▶ Vi laver rollespil om ”Fiskeflemming”: Eksperten, der ved alt muligt om fisk og hav. Vi skiftes til at være Fiskeflemming, der kommer op og fortæller de andre om, hvad vi ved eller tror om det ene eller andet.
- ▶ Vi sliber videre på vores fedtstensfisk, tegner en fælles lang havfrise, samler ting på stranden og laver skulptur af det eller laver papmaché fiskemasker.

Mundtligt har vi fået en del fagord på banen nu, fagord, som er kommet naturligt, fordi de er blevet efterspurgt undervejs, og som enten læreren, andre jævnaldrende eller ældre elever har bragt på banen.

Al denne gætten, legen og eksperimenteren har flere formål. For det første er der nu ikke nogen af eleverne, som ikke mindst en gang i løbet af disse tre første faser er blevet brændende optaget af og nysgerrige på noget. De har selv været med til at designe eksperimenter og spørgsmål og oplevet, at de kan komme ret langt med at prøve sig frem og gætte. Kompetencer, der er væsentlige for at blive handlekraftig og læringslysten. Og ikke mindst har vi nu virkelig gødet jorden for, at mange vil synes, at det bliver virkelig interessant at få svar på, dels hvor de har gættet forkert, dels blive overrasket over, hvor komplekse svar fagkundskaben kan give på alt det, børnene selv har undersøgt og eksperimenteret med.

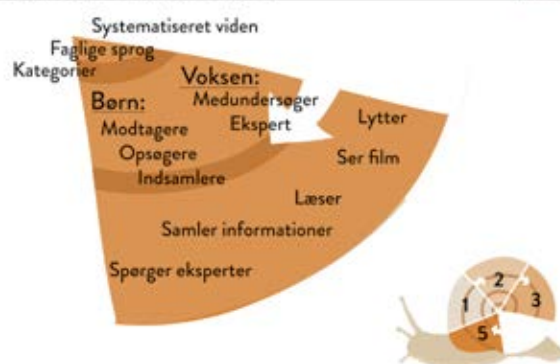
Mundtligt har vi fået en del fagord på banen nu, fagord, som er kommet naturligt, fordi de er blevet efterspurgt undervejs, og som enten læreren, andre jævnaldrende eller ældre elever har bragt på banen. Og vi har fået konsolideret og præciseret de fagord, børnene allerede kendte. Og sidst, men ikke mindst er vi rigtig parate til flere og mere komplekse svar og flere fagord og faglig viden; hvad enten disse input af viden kommer på skrift, som

fagligt oplæg fra læreren, film, eller hvordan de nu kommer.

Fase 4: Læse og lytte og arbejde fagligt

Først nu er vi klar til at læse fagteksterne eller lytte til et oplæg om vores emne. Fagsproget og den faglige viden supplerer og udvider det, vi allerede ved, for vi har allerede en masse ord og en masse forståelse for emnet.

4: ARBEJDE FAGLIGT

Sneglens fjerde fase: At læse, lytte og arbejde fagligt. Grafik: Rasmus Gissel, Den Grønne Friskole. Frit efter Derewianka (2016).

Vi er nu kommet til den del af projektarbejdet, som mange af os forbinder med skolelærdom. Men i Sneglens fjerde projektfase oplever vi igen og igen børn, der går til denne fase med en ildhu, som de fleste af os ikke forbinder med samme skolelærdom. Det kræver selvfølgelig noget af læreren at finde de rigtige tekster her.

I fjerde fase af projekt Havet gjorde vi bl.a.:

- ▶ Indskolingslæreren har fundet eller omskrevet små fagtekster om det, vi har arbejdet med. Nu læser vi dem sammen, i grupper eller hver for sig.
- ▶ Vi går på biblioteket og kommer hjem med en mægtig stak bøger, alle kan gå til, som de har lyst.
- ▶ Børnene leder efter svar i bøger og på nettet på nogle af de spørgsmål og undersøgelser, de selv har lavet, og de bliver begejstrede over nogle af

de svar, de finder: ”Ved I hvor mange kilometer ålen virkelig kan vandre?”

- ▶ Vi arbejder med havsymbolik i eventyr og myter og analyserer en af vores læste havfortællinger fra oplevelsesfasen.
- ▶ Vi ser en film om havets økosystem og retter bagefter vores egne eksperimenter til og diskuterer, hvad vi havde gættet rigtigt og forkert på.
- ▶ Vi får et fagligt oplæg om havstrømmes betydning af en lærer.
- ▶ Vi sætter sammen fiskenavne på plakaten med fisk. Det sker under ivrig diskussion om, hvorfor vi troede eller ikke troede det rigtige. Vi diskuterer også vores tidligere kategoriseringsbud af fiskearter i forhold til, hvilke bud vi ser fra videnskaben.
- ▶ Vi undersøger, hvilke initiativer der findes for at mindske forurening af havene, og vi får besøg af bl.a. *Plasticchange*, der arbejder for mindre plastik på kloden.
- ▶ Vi besøger Maritime Nyttehaver og ser en muslinge- og tangfarm og får viden om bæredygtighedsaspektet i disse.
- ▶ Vi tager på Den Blå Planet igen: denne gang med mere faglige briller end første gang, hvor vi først og fremmest skulle have os en på oplevelsen og for sanserne. Nu skal vi reelt indhente ny viden, vi ikke havde om dette og hint. Og vi skal præsentere det for hinanden, når vi kommer hjem.

Vi oplever generelt børn, der efterspørger viden om de mange forskellige ting, de har eksperimenteret med, og som nu skal sættes mere på plads. Alt efter alder, niveau og lærerens tilrettelæggelse kan denne fase være meget fælles eller begyndende gruppearbejde eller individuelt arbejde. Vigtigst er, at eleverne ofte er sultne efter ekspertviden og værdsætter den, fordi de selv er kommet så langt ind i stoffet forinden.

Vi kan høre børn, der siger: ”Før sagde jeg smådyr, nu ved jeg, det hedder plankton.”

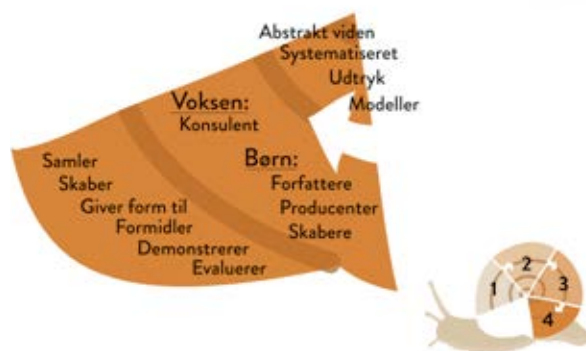
I denne fase læser og lytter vi, men fordi vi har den store forforståelse og for manges vedkommende også oprigtig nysgerrig interesse, bliver der også meget talt sprog, hvor vi tydeligt bevæger os

fra *common sense* og dagligdags upræcis sprog til mere præcis brug af fagsprog. Mange børn vil endda opleve en eksplicit bevidsthed om udvikling af dette fagsprog. Vi kan høre børn, der siger: ”Før sagde jeg smådyr, nu ved jeg, det hedder plankton.”

Fase 5: Skrive og tale og producere fagligt

I femte og sidste fase skal vi skrive, tale og producere fagligt: I projekterne skal vi frembringe og gøre noget, der kan fremvises, læses eller gøres, og som synliggør og bevidstgør vores proces og vores nye viden. Det kan være noget, vi skriver, fremlægger, tegner, spiller eller bygger.

5: PRODUCERE OG EVALUERE

Sneglens femte fase: Skrive, tale, producere og opsamle. Grafik: Rasmus Gissel, Den Grønne Fritskole. Frit efter Derewianka (2016).

I projekt *Havet* bliver slutprodukterne mangfoldige og forskellige alt efter alderstrin og interesser:

- ▶ Vi omdanner et rum til et fælles ”akvarium”. Alle vores kreative produkter bliver hængt op og udstillet derinde, rummet bliver blålagt, og vi sætter havlyde på. Et dejligt rum at læse eller slappe af i og til at fremvise vores slutprodukter for hinanden.
- ▶ Alle de større børn vælger at undersøge forskellige områder videre: nogle arbejder med dyr i havet eller en specifik fiskeart, andre arbejder med at undersøge forskellige initiativer til at mindske havforurening.
- ▶ Børnene fremlægger deres undersøgelser for de yngre børn, der jo har så meget forforståelse for emnet, at det virker relevant for dem.

- ▶ De yngre laver en fælles bog om fisk og hav med små tekster og billeder.
- ▶ Nogle vælger at skrive et haveeventyr.
- ▶ Nogle laver en plakatkampagne, der opfordrer til at lade være med at smide skrald på stranden, og får lov at hænge plakater op i butikker nede ved den lokale strand.
- ▶ Efterfølgende skal der evalueres på forskellige måder: Alle får de mål, vi opstillede midtvejs i projektet, klistret ind i deres logbog og skal nu skrive eksempler på, hvordan dette mål blev opfyldt for dem.
- ▶ Vi laver en fagquiz til hinanden og ser, hvor mange rigtige vi får.
- ▶ Vi taler om, hvad vi gerne vil huske at gøre i de næste projekter, og hvad vi kunne have tænkt os anderledes i dette projekt. Og det gælder både den enkeltes indsats, og hvad der kunne være tilrettelagt anderledes.

Der er flere pointer i denne sidste fase. Dels skal børnene opleve sig som producenter i forhold til deres nyerhvervede faglige viden, og det skal gerne opleves så funktionelt og nyttigt som overhovedet muligt. Dels er det rigtig vigtigt at lave god og grundig evaluering, så det bliver klart og tydeligt for børnene, hvad de har oplevet og lært. Også på det personlige plan skal evalueringen give anledning til overvejelser om læringsdrift, arbejdsvilje og fællesskab, og disse refleksioner skulle gerne igen give anledning til metaovervejelser i forhold til kommende projekter.

Sneglen i mindre målestok

Det ovenfor skitserede snegleforløb kan forekomme krævende, fordi det kræver en procesorienteret, længerevarende, tværfaglig ramme. Hvis der er mulighed for det, er det klart anbefalelsesværdigt at afprøve et lignende forløb, fordi det giver optimale betingelser for elevernes fordybelse og optagethed af stoffet. På den Grønne Friskole har vi lavet ”snegleforløb” i nogenlunde samme ramme som ovenstående med så forskellige temaer som fx: Køn og stereotyper, Demokrati, Klodens børn, Matematikkens univers, Fugle, Astrid Lindgren, Skrald, Høst, Håndværk i jernalderen og Tidsrejsen.

Men Sneglens principper kan sagtens fungere i markant mindre målestok: Hvis I arbejder i

Sneglens fem faser, giver plads til eksperimenter, differentierer, hvilke roller eleverne tilbydes. Hvis I giver rum for det, der optager eleverne, venter med at opstille præcise læringsmål til et godt stykke inde i den eksperimenterende fase, og hvis I venter med de udefrakommende faglige input til 4. fase, så kan Sneglens principper fungere i mange forskellige kontekster. Det er muligt at arbejde med Sneglens faser på en enkel temadag, en uges projekt eller i et monofagligt temaforløb, der forløber over fx to ugentlige timer.

Og ikke mindst er det muligt at få en tydelig progression fra *common sense* dagligdagsprog til fagsprog – ikke mindst mundtligt.

Referencer

Derewianka, B. (2006). *Vilde med sten: Indskolingsbørn på opdagerfærd i geologiens sprog*. I Bock, K. (red.), *Genrepædagogik og andre nye veje i læse- og skriveundervisningen*. København: Hans Reitzels Forlag.

Noter

- 1 Den grønne Friskole er en knap fire år gammel friskole på Amager, der har miljømæssig, social og læringsmæssig bæredygtighed som vision og mission. Skolen ønsker at udvikle en undervisningsform og en skolekultur, der modsvarer det behov for handlingsorientering og robusthed, som den generation af børn, der går i skole nu, får behov for, hvis de skal være med til at skabe en grøn omstilling.